

זרקא

הזרקא הוא אחד ממעמי המקרא, וכך נזכר צורתו. ישנם ד' ברבים בתבנית התורה, ונקראים טעמים, נקודות, תיגין ואתיות (מנחת"א, הקמבילים לד' שמת ע"ב ה"ג מ"ה ב"ן, ולד' עולמות אבי"ע, ולד' אתיות הו"ה). הטעמים הם הבחינה העליונה ביותר, ויחד עם הנקודה לכל אותיות חיים באותיות, ובלעדיהם הם כנופים ממים (מבי"ש ש"ב, ח"ב, ו). עוד יש לדעת בענין הטעמים, שבנוסף לכן שכל טעם מורה על גינה מסוימת, ישנם סודות ומשמעות מיוחדת לכל טעם - בשמ, בצורתו ובגנינו. ישנו סוד מיוחד למנין הטעמים, רבינו מביא ודרוש במאמר (בסוף אות ד') את הסדר כפי שהוא במסורת האשכנזים, ולמסורת הפרושים סדר הטעמים (הראשונים) ושמותם עונים במעט, והוא: זרקא, מקף, שופר הולך, גולתאל ומנוב בנות בראשית ה' (ועי', ומרומן בזה שבכח הזרקא להביא לביאת המשיח, שבשופרו מכריז ומבשר את גאולת עם סגולה וספר הפליאה, ו"ה ויביל ויביל המים). הטעמים מנונים 'מאני קרבא' והתק"ו (כ"ה), ויש להם כח גדול לדחות את הס"א, ובתק"ו (מקומה י"א, ונאר לוי ר"א) הם מביא, שזרקא הוא שם כלי זיון קדושה, שעמו זרק דוד את האבן במצח גלגלת. ובספר לחם היבוכים (לרבי שאול הכהן מגרמא, שער הטעמים, פ"ד, כתב: 'זרקא הוא כלי זיון שהיו נוהגים הקדמונים ביימיה, שהיה חבל בידם, וסיבובי הברזל בראשו, וזרקו אתו בידם ומכים לאויביהם. ולכן צורת הטעם הזה כדמות חבל, ויצא למעלה מסוף התיבה והולך ברוח חילתה וכו'. שמו צורת הווי"ו לנגינה, שהנגינה שלו מוקפת קבול נמוך, והולכת ומתפשטת ומתגדלת, ולבסוף עושה כדמות סיבובים בלתי שלמים כמבואר לבק' עכ"ל.

זרקא וכו'. ויצאר בליק"ה (או"ח שנת 1, עה): עיקר התשובה מוצא בדבריו ז'ל שהוא צבחינת 'זרקא' לזיזדריקת לאחר דליתנטילת מתמן, שזריכין ללאת מכל המקומות שנתעה לשם, ולסוז למקור שנתכז שמתמו מסס. כי כל אחד מישראל שרש שמתמו גבוה מאוד מאוד כמובא, רק שירדה ללרליות וגשמיות זה העולם בשביל הצבחה, כדי שדייקא עי"ו תשוב למקורה בשלימות נפלא וכו'. וכל אדם שזעולס מגדול ועד קטן, בהכרח שיעבור שעליו כמה וכמה הרפתקאות וכו', שכולס הם צבחינת נסיונות וזירופיס ועליות וירידות בלי שיעור. וכל כוונת השי"ת לטובה, כי כל מה דעביד רחמנא לטוב עביד, כי כל כוונתו יתצרך הכל כדי שעי"ו דייקא יעלה מכל המקומות שירד לשם, לזכר משס מה שיצבר, עד שיצוא למקום מנוחתו למקור שמתמו.

גולתאל. ארזיכי הא רעיא מהיימנא קא נחית, פתח ר"ש ואמר, רעיא מהיימנא, אנת איחוי מארי קירטא, דרעיא דלזיל זעאנא, גנין דובין זאצין וחיוון זישין דקא אחיין למיכל זעאנא, אורחא דיליה למהוי קירטא צבדיה לורקא אצנין לגבייהו, למהוי זעאנא נטיר מחיוון זישין, קוס נטיל קירטא זידך. פתח ואמר, זרקא שכינתא קדישא, אנת הוא קירטא קדישא דקוב"ה, דבה אודריקו תלת אצנין דליוון גולתאל, תלת אצנין יקירן דליוון תלת זאבא, ואנת אצן יקרא על כולה, שגא צרישא דכולהו וכו'. וכד אית זישאל משיכיליס צחכמה, דליה י', מתשצה עילאה, דיעין לורקא לה להאי אצנא דליה צת ימא, דליה אחר דלחגורת, רגלין דצרתא זאצא לתעבידת, הדא הוא דכתיב (משלי א) 'ה' צחכמה יסד רחץ', צחכמה דליה זאצא, יסד צרתא, דליה רחץ הדוס וכו'. וכו' קמו כולה מארי מתיבתא ואמר, רעיא מהיימנא, כמה אנת יקרא לורקא אצנא, דהא מעא ללחך דליה מאן דידע אחרתא, ומלאכין קדישין שלגין צגינא 'איה מקוס כבודו להעריכו', דליה מאן דידע מקומן, כד סלקא לעילא צאתר דוריקת לה, עד דלמרין כולה 'צרוך כבוד ה' ממקומו'. ואע"ג דליה זעירא לתתא, לעילא לית לה סוף. ורעיא להציא עוד מדברי התק"ו (תיקון סד, ז' ע"ג), שמהלכות, הנקראת חכמת שלמה, שרשה צחכמה, ו"ל: 'האי אייה חכמת שלמה, ועלה איתמר 'זחכמה המסכן בזויה', ועלה איתמר (שמו"א ז) 'כי מְכַבְּדֵי אֶכְבֵּד וצוֹנֵי יִקְלוּ'. כד נחית שלמה ממלכותיה (כמבואר בגיטין סה), הוה חכמה דיליה בזויה בעיני שטיין, וכד אסתלק במלכותיה איתמר זיה 'ותרב חכמת שלמה' (כ), דלחצריצתא עד דמטאח להאי אחר דלחצריצתא מתמן, ללחך דלחכמה עילאה, דליה חכמה צרישא.

ומאן ההוא אתר הוא חכמה

ועל עלייתו ותיקויה עד תכלית שלימותה צעת ביאת גואל דק צב"א. ומבואר שם שקודם חטא אד"ה' היתה המלכות כנגד החכמה (ד"ב, ו) ואח"כ כבטלו נפלה מטה וכו', וצורכין בית שני נפלה יותר למקומות החיוניים ממש, ע"ש. וראה להלן במקו"ד ד"ה 'ותרב חכמת שלמה' עוד בענין זה. והו שמוצא כאן בדברי רבינו שהשגת המלכות היא עד לחכמה - המקום שממנו ניטלה (ורק לעמיד לצוא תמוקן בשלימות, ותעלה עד כנגד הכתר ממש).

ליקוטי הנח"ה

זרקא. ויצאר כספר דרבי טעם (לה): 'זרקא', הוא סוד גדול ועליון כמבואר שם בתיקונים. והנה רבינו צמר צמאמר זה דייקא, שהוא גבוה ומפולג מאוד, להציא רחיה ש'כל אחד מישראל צריך לשמור את שכלו וכו' (כמבואר בסוף צמאמר), ול זהו מה שצובר עלינו, שאנו נופלים ומזיקים בכל יום. וזכרנו שמוה"ר לוי יצחק (צמד) ז"ל כאשר היה לומד זה, היה חוזר 'אי, אי, זרקא, מה שאלס מוק מהקדושה, כמו שבעטים בדבר והוא מוק צמוך רחוק מאוד, והכל ע"י מתשצה אחת, אי, אי, והנה רבינו יכול לעשות 'זרקא' להחזיר אותנו לפנים' (ופעם הדגיש ששמע כך מאח"ש). נמלא שאנו צבוע"ר עושים בכל יום כמה צביות זרקא, וצורחים מהקדושה כתינוק הצורח וכו', והכל נוגע לכבוד השכינה, לכבוד שמים, והקטרוגיס ח"ו וכו', וקסה לקבול זעקת השכינה וערה ע"י הזרקא שלנו צחק.

דאזיזדריקת אחר דאיתנטיילת מתמן

ובליקו"ה (גול"מ גיולה ד) קישר ענין זה לענין השגת הגיולה, ו"ל: השגת הגיולה הוא צבחינת תשובה, כמ"ש (ויקרא כ) 'והשיב את הגיולה אשר גזל וכו''. וכמוצא פסוק זה בספרי מוסר לענין תשובה (לפני חטא, שער התשובה ג). כי עיקר התשובה היא להחזיר הדבר למקום שנלקח משם, בצבחינת 'זרקא' לזיזדריקת לאחר דליתנטילת מתמן' כמובא בדבריו ז"ל במקום אחר, שזהו צבחינת השגת הגיולה, צבחינת 'השיב את הגיולה אשר גזל וכו'. כי גם כל החטאים נקראים גיולה, על שם שגזלו הדבר משורשו, וכמ"ש (משלי כח) 'גזול אציו ואמו', 'אציו דא קוב"ה וכו', כמ"ש צוה"ק (תריעי מד). נמלא, שהשגת הגיולה ותשלומיה הוא צבחינת תשובה. ותשובה היא למעלה מהאמן, כמ"ש כספר הא"צ (ספר המדות, תשובה ח"ב א) 'יום שהאלדס עושה תשובה הוא למעלה מהאמן, ומעלה כל הימים למעלה מהאמן, וכן יום הכיפורים הוא למעלה מהאמן, ע"ש. כי זה עיקר התיקון של התשובה, שזוכה לצוא למעלה מהאמן, ושם נצטבל כל הזמן והימים שחטא ופגס בהם, בצבחינת 'הימים הראשונים יפלו' (צמדדן ו), ונחשב כאליו היום נולד. בצבחינת 'אני היום ילדתיך' (תהלים ג), שהוא צבחינת ציטול האמן, כמבואר בליקוטי תינינא (כפי"ס א) על פסוק זה, ע"ש וכו'. כי צלמת מיה שביצאו לידי עוון החמור הזה, לגזול או לעשות או להטעות ולרמות את חבירו וכו', הכל היה ע"י תאוות אמן, שהסתגר עליו כל כך עד שגא ליה עוון החמור הזה של גיולה, וכל זה נמשך ע"י שגפא חת האמן ציומר. כי צלמת עיקר הפגס של תאוות אמן, מה שרודפים אחר פרנסתם וביגיעות גדולות כל כך, עד שיש שצאים לידי גיולה, הוא רק מתחמת שהם דוקיסק את השגת האנס מממיינס לישועת ה'. כי צלמת השי"ת מפרנס ומכלכל מקרני רחמים ועד ביצי כינים, רק ע"פ רוב אין ונתנין להאלדס פרנסתו מוומן תיכף ומיד, רק צריך להמתין עד יצוא עימו וזמנו, כמ"ש (תהלים קמה) 'ואתה נתן להם את אכלם צעיתו', וכמ"ש ר"ל (וימא לה) 'צמסק יקראוך וכו' ומשלק יתנו לך, אין אדם נוגע וכו', וצריך האדם רק להמתין ולפנות לישועתו תמיד, וכמוצא בשימותיו הקדושים, שאמר 'אס לא היה ממתין וכו' (סירי"ן קכב, ח"ל ס: 'ואמר על עצמו ענין הג'ל, שאס לא היה ממתין, כגון כשביא חסר לו אצוה דבר, אס היה דומק את השעה שיהיה דוקא תיכף, היה צריך ללוות לעצמו ולהיות צבל חוב, עד שהיה מוכרח להיות נוסע ומטולטל, כמו שאנו יודעים ענין הטועים, שהם מוכרחים תמיד ליסע על המדינה, מתחמת שהם תמיד צעלי חוצות).

מסילת הקשרים

א) ועי' הלקן באת זו, שרבינו כתב שבישעת הולדה, השכל מצומצם אצל כל אחד ואחד, וכשתחילין להשתמש בו בהתבוננות עבודת השי"ת, אזי שכלו הולך וגדול, כמ"ש 'ותרב חכמת שלמה'. וראה במקו"ד ד"ה 'ותרב חכמת שלמה', שם התבאר ש'חכמת שלמה' רומזת על המלכות בעת תיקונו ועלייתה לחכמה.

זרקא המובא בזה"ק וכו'. עיין צטור ערכים וכינויים, צחק 'זרקא', שם מוצא ציאר הענין, והקדמה נטוט את דברי הפרדס רימונים (שער כט, א) ציאריו לטעם 'זרקא' (שצורו כן: ~): 'זרקא' הוא המלכות, ונקרא 'זרקא' בהיותה נורקת כלפי מקורה הענלס, ועולה ומתאחדת צסוד החכמה עד הכתר. ולזה נמלא שהיא חוזרת מסוף

זרקא המובא בזה"ק הקדוש (מיקונים תיקון כא דף מג: זקד פ. ו) ותיקון סד דף פו, וצמיקונים שצסוף הזה חדש צדק קט): **דאזיזדריקת לאחר דאיתנטיילת מתמן. ומאן ההוא אתר, הוא חכמה.** ומלחם אציה תחלל ותקבל שפע רב, ורצ עוב צלית ישראל הם ממנותיה וחילותיה, המנלפס עת צוזה לתת טרף לציתה וחוק לנערותיה. וצין מוהר"ג"ם מספר מקומות צמיקו"ו צהס יסוד זה מוצא. וכך איתא צמיקו"ו (תיקון כא, סא ע"ג), שענין הזרקא הוא קלע (שצומו אל השכינה והמלכות), שלעיינס מקבל אצניס המורקיס מלמעלה (קבלת שפע דמ"ב), ולעיינס הוא עצמו מוקר ועולה עד לפסירת החכמה, ו"ל: **פתח ואמר, זרקא, מקף, שופר הולך,**

ורצ עוב צלית ישראל הם ממנותיה וחילותיה, המנלפס עת צוזה לתת טרף לציתה וחוק לנערותיה. וצין מוהר"ג"ם מספר מקומות צמיקו"ו צהס יסוד זה מוצא. וכך איתא צמיקו"ו (תיקון כא, סא ע"ג), שענין הזרקא הוא קלע (שצומו אל השכינה והמלכות), שלעיינס מקבל אצניס המורקיס מלמעלה (קבלת שפע דמ"ב), ולעיינס הוא עצמו מוקר ועולה עד לפסירת החכמה, ו"ל: **פתח ואמר, זרקא, מקף, שופר הולך,** רעיא מהיימנא, אנת איחוי מארי קירטא, דרעיא דלזיל זעאנא, גנין דובין זאצין וחיוון זישין דקא אחיין למיכל זעאנא, אורחא דיליה למהוי קירטא צבדיה לורקא אצנין לגבייהו, למהוי זעאנא נטיר מחיוון זישין, קוס נטיל קירטא זידך. פתח ואמר, זרקא שכינתא קדישא, אנת הוא קירטא קדישא דקוב"ה, דבה אודריקו תלת אצנין דליוון גולתאל, תלת אצנין יקירן דליוון תלת זאבא, ואנת אצן יקרא על כולה, שגא צרישא דכולהו וכו'. וכד אית זישאל משיכיליס צחכמה, דליה י', מתשצה עילאה, דיעין לורקא לה להאי אצנא דליה צת ימא, דליה אחר דלחגורת, רגלין דצרתא זאצא לתעבידת, הדא הוא דכתיב (משלי א) 'ה' צחכמה יסד רחץ', צחכמה דליה זאצא, יסד צרתא, דליה רחץ הדוס וכו'. וכו' קמו כולה מארי מתיבתא ואמר, רעיא מהיימנא, כמה אנת יקרא לורקא אצנא, דהא מעא ללחך דליה מאן דידע אחרתא, ומלאכין קדישין שלגין צגינא 'איה מקוס כבודו להעריכו', דליה מאן דידע מקומן, כד סלקא לעילא צאתר דוריקת לה, עד דלמרין כולה 'צרוך כבוד ה' ממקומו'. ואע"ג דליה זעירא לתתא, לעילא לית לה סוף. ורעיא להציא עוד מדברי התק"ו (תיקון סד, ז' ע"ג), שמהלכות, הנקראת חכמת שלמה, שרשה צחכמה, ו"ל: 'האי אייה חכמת שלמה, ועלה איתמר 'זחכמה המסכן בזויה', ועלה איתמר (שמו"א ז) 'כי מְכַבְּדֵי אֶכְבֵּד וצוֹנֵי יִקְלוּ'. כד נחית שלמה ממלכותיה (כמבואר בגיטין סה), הוה חכמה דיליה בזויה בעיני שטיין, וכד אסתלק במלכותיה איתמר זיה 'ותרב חכמת שלמה' (כ), דלחצריצתא עד דמטאח להאי אחר דלחצריצתא מתמן, ללחך דלחכמה עילאה, דליה חכמה צרישא.

ומאן ההוא אתר הוא חכמה

ועל עלייתו ותיקויה עד תכלית שלימותה צעת ביאת גואל דק צב"א. ומבואר שם שקודם חטא אד"ה' היתה המלכות כנגד החכמה (ד"ב, ו) ואח"כ כבטלו נפלה מטה וכו', וצורכין בית שני נפלה יותר למקומות החיוניים ממש, ע"ש. וראה להלן במקו"ד ד"ה 'ותרב חכמת שלמה' עוד בענין זה. והו שמוצא כאן בדברי רבינו שהשגת המלכות היא עד לחכמה - המקום שממנו ניטלה (ורק לעמיד לצוא תמוקן בשלימות, ותעלה עד כנגד הכתר ממש).

מילויאי חכמה

ומאן ההוא אתר הוא חכמה. ומנא בשל"ה (שער האמויות, קדושה, שנד): ידוע כי ספירת צינה, הנקראת עוה"ב, היא סוד התשובה, ושם ייין המשומר ממוגג גוי (היינו שאין לקליפות אצויה שם). וכל אחיות פגס היא צד שישא קצוות, כי הקליפות שורשים יש להם שם אחויה, ועל כן מי שחטא צריך לעשות תשובה, לקדש עצמו, להציא השישה קצוות לשורשם צינה, ששם ייין משומר, והו סוד תשובה - החזרת הענפים לשורשם. אצל יש תשובה שורש התשובה, רצוני לומר שורש הקצוות הם צינה, ושורש שורשם הוא צחכמה, כי 'כולם צחכמה עשית'.

וע"י חכמה שהיא אצא, יקירן האין סוף צ"ח את הבת (ועי' נקדחת צת המלכות), כי היא עלתה היא הנקראת רחך היא הדוס רגלי וכו'. כל צני השישה שזיו עס ר"ל קמו לכבוד משה רבינו ואמר, רעיא מהיימנא האמן, כמה חוקך גדול לרוק את האלון (היינו להעלות את המלכות), כי היא עלתה היא הגיעה למקום שאין מי שיועד את מקומה נעלה מעל, והמלאכים הקדושים שאלים צבצילה 'איה מקוס כבודו להעריכו' (בשחיים להענין למלכות), כי אין מי שיועד ושיג מקום עלייתה, שבעלה למעלה למקום שזוקת והעלית לא, אוחה, עד שאומרים כל

העלוינס והמתמוינס 'צרוך כבוד ה' ממקומו'. ואע"פ שהיא קטנה למטה, אצל כשעלתה למעלה לחכמה אין לה סוף (המלכות מקבלת ממש אל כל איות החכמה ותשפת כמותה). מליה עלייתו וירידתו, לפי שכלטוס הייה ע"י ספירת המלכות, ועליה נאמר (צבלת) 'זחכמת המסכן בזויה', ועל זה אמרה השכינה 'כי מְכַבְּדֵי אֶכְבֵּד וצוֹנֵי יִקְלוּ'. כאשר ירד שלמה ממלכותו (ע"י שגמולתו), שהיה חכמה בזויה בעיני השועים, וכשזכר ועלה למלכותו נאמר בו 'ותרב חכמת שלמה', דהיינו שנתגלה חכמתו (ואל הייה עליה להשפיע) עד שהגיעה לאחוזו מקום שנתקנה ממש, דהיינו למקום חכמה העליונה, שהיא חכמה צבלת (ע"י ח"ב, פ"ד).

שנייתו הזרקא היא כשר שמשוררת השכינה אל הקב"ה. < י"ש נגינה גדולה, והיא כמי שזרק דבר אחד לאחוריו ומחזירו, וקרוין אותו 'זרקא', שהוא רק ארוך מתפשט למעלה מסוף התיבה וכפף לתוכו, ואחר זאת הגינה תבוא המנוחה על ג' נקודות למעלה בסוף התיבה (טעם), לחרות שאות המנוחה היא יותר גדולה מתנועת הזרק קטן (מפן אבות ח"ג פ"ד). סוד אור חוזר הוא טעם הזרקא ויתא אלם לח. בב"ל שפם פבא אצל ת"ח ומספר לפניו כל לבו, ור"ח"ח הוא בוח"ח משה, שהוא בחי"א, אין, כמ"ש 'והחכמה מאין תמצא', ועי"ו אתה ככלל באין סוף. וזהו בחי' 'זרקא' דאזיזדריקת לאחר דאיתנטיילת מתמן, שתחזיר את המלכות לאח"ס, שהוא רצון שכלל הצדנות (ליקו"ה ד, ס).

פתח ואמר (לכאף את העשיריים), זרקא, מקף, שופר הולך, גולתאל, נשמת משה הרועה הנלחם, פתח ר"ש ואמר לה, הרועה הנלחם, אמה הוא צעל הקלע (לחוס) מלחמת השכינה וגינה שסס צבלת, כי משל לרועה שהולך לרעות ולשמור את האלן, מפני דובים וזאבים וזיות רעות הצלות לטרוף את האלן, דרכו שיהיה עימו קלע כדי לרוק אצניס כנגד החיות לגרסם, כדי שאלאן יהיה שמור מחיות רעות, לכן קוס משה וקא קלע צידך (והמשל הוא, שגני' צבלת בין אומ"ה הרזיס לטרופס, ומשה, ככה השכינה הנקראת קלע', שמתים), פתח משה רבינו ואמר, קוס טעם זרקא הוא השכינה הקדושה, אף היא הקלע הקדוש של הקצ"ה (שהוא ד"ה), שגן זרקו מלמעלה שלוש אצניס ששם שגשג נקרות של הטעם סגולתא, והס שלוש אצניס יקרות שס סוד שלושא אצות המ"ה, דהיינו ששלש האצניס הן סוד השפע שצרוק ומצול אל השכינה מתמ"ה ד"ה), ואת אצן יקרה על כולם (שפתח משה לפניהם, וזה שפת מתמ"ה ממש) ומקבלת משה השפע, לפעמים נשכחת עולה אל החכמה, או את אצן יקרה למעלה מתמ"ה ד"ה) ולמעלה מהכונה, ואת כתר צבלת כולם וכו'. וכלאש י"ש ישראל משיכיליס צחכמה (ו"ל: שהיינו עד החכמה דלצילת), שהיא סוד אוח"י דסם הו"ה, והיא מתשצה עליונה צבנות, אלו המשכילים יודעים לרוק ולהעלות אצן זו שהיא צת יחידת המלכות, לאחוזו מקום שנתכזה ממש (דהיינו המלכות), לפי שהגת נעשתה ונתיסקדה ע"י ע"י אצא, וזה שמתכו 'ה' צחכמה יסד רחץ, ע"י חכמה שהיא אצא, יקירן האין סוף צ"ח את הבת (ועי' נקדחת צת המלכות), כי היא עלתה היא הנקראת רחך היא הדוס רגלי וכו'. כל צני השישה שזיו עס ר"ל קמו לכבוד משה רבינו ואמר, רעיא מהיימנא האמן, כמה חוקך גדול לרוק את האלון (היינו להעלות את המלכות), כי היא עלתה היא הגיעה למקום שאין מי שיועד את מקומה נעלה מעל, והמלאכים הקדושים שאלים צבצילה 'איה מקוס כבודו להעריכו' (בשחיים להענין למלכות), כי אין מי שיועד ושיג מקום עלייתה, שבעלה למעלה למקום שזוקת והעלית לא, אוחה, עד שאומרים כל

העלוינס והמתמוינס 'צרוך כבוד ה' ממקומו'. ואע"פ שהיא קטנה למטה, אצל כשעלתה למעלה לחכמה אין לה סוף (המלכות מקבלת ממש אל כל איות החכמה ותשפת כמותה). מליה עלייתו וירידתו, לפי שכלטוס הייה ע"י ספירת המלכות, ועליה נאמר (צבלת) 'זחכמת המסכן בזויה', ועל זה אמרה השכינה 'כי מְכַבְּדֵי אֶכְבֵּד וצוֹנֵי יִקְלוּ'. כאשר ירד שלמה ממלכותו (ע"י שגמולתו), שהיה חכמה בזויה בעיני השועים, וכשזכר ועלה למלכותו נאמר בו 'ותרב חכמת שלמה', דהיינו שנתגלה חכמתו (ואל הייה עליה להשפיע) עד שהגיעה לאחוזו מקום שנתקנה ממש, דהיינו למקום חכמה העליונה, שהיא חכמה צבלת (ע"י ח"ב, פ"ד).

שנייתו הזרקא היא כשר שמשוררת השכינה אל הקב"ה. < י"ש נגינה גדולה, והיא כמי שזרק דבר אחד לאחוריו ומחזירו, וקרוין אותו 'זרקא', שהוא רק ארוך מתפשט למעלה מסוף התיבה וכפף לתוכו, ואחר זאת הגינה תבוא המנוחה על ג' נקודות למעלה בסוף התיבה (טעם), לחרות שאות המנוחה היא יותר גדולה מתנועת הזרק קטן (מפן אבות ח"ג פ"ד). סוד אור חוזר הוא טעם הזרקא ויתא אלם לח. בב"ל שפם פבא אצל ת"ח ומספר לפניו כל לבו, ור"ח"ח הוא בוח"ח משה, שהוא בחי"א, אין, כמ"ש 'והחכמה מאין תמצא', ועי"ו אתה ככלל באין סוף. וזהו בחי' 'זרקא' דאזיזדריקת לאחר דאיתנטיילת מתמן, שתחזיר את המלכות לאח"ס, שהוא רצון שכלל הצדנות (ליקו"ה ד, ס).

ד למדנו בספרו של חנוך בשהם שמלכתי מעלה הראו לו את חכמת הסודות העליונים, וראה את עין החיים שגנון עין (סוד ירא שנקבל שפע מהחכמה), ואז הראו לו גם חכמה צדור עליון (כחומר הראו לו את המלכות הקדושה חכמה מלאה, אך היא מקבלת שפע מהחכמה דרך ירא), וראה שכל העולמות היו מתקשרים זה בזה, שאל את המלאכים על מה הם קיימים ועומדים, אמרו לו, כולם עומדים על האות ' (סוד חכמה דלילית), וממנה נבראו ונשתכללו, כמ"ש 'כולם בחכמה עשית'.

ואני תפלה

שׁוֹבֵה יָד עַד קְרִי וְהַחֲסִים
 עַד עֲבָרֶיךָ הַיְשִׁיבֵנוּ יי
 אֲדִיר וְנִשְׁבַּח חֲדָשׁ יְמֵינוּ
 קְדָשׁ. כִּי בִּרְאִישׁוֹת כְּוֹתֵם
 הַיְדָרְשׁוּ וְיִקְרְבוּ אֹתָם
 גִּלְתִּי. כִּי קָדֵם שִׁפְרָתָהּ
 הַעֲלִים בְּחִקְיָהּ הַקְּדוּשָׁה,
 הַקְּדוּשָׁה אֶת הַשְׁבִּיבָה
 תְּחַלֵּה. כִּי הַשְׁבִּיבָה קְדוּמָה
 לְעוֹלָם. כִּי יִדְעָה כִּי בְּשֵׁר
 וְיָם אֲנָחֵנוּ, וּמְחַבֵּר קְרִיבֵנוּ
 הֵן בְּעֵין הַחֲלִיקִי וּבְחֵמָה
 יִחַמְּנֵנוּ אִפְיוֹ. וְאֵתָה דְעָתָה
 יִצְרָנוּ כִּי עֵפֶר אֲנַחֵנוּ עַל כֵּן
 הַקְּדוּשָׁה עֲלֵהָ לְמִבְּרֵינֵנוּ
 וְצִרֵי לְמַבְּאֵיבֵנוּ. כִּי אֵתָה
 חַפְצֵנוּ בְּקִיּוֹם הַעֲוִלָּה, וְאִין
 אֵתָה חַפְצֵנוּ בְּהַשְׁתַּחֲוֶה
 הַעֲוִלָּה חֵם וְשִׁלּוּם. עַל
 כֵּן מִתְחַלֵּה עֲלֵתָה וְאֵת
 בְּמַחְשָׁבָה קְדוּשָׁה שֶׁתִּקְבַּל
 תְּשׁוּבָתָנוּ לְקִיבּוֹת בְּכֵף עַת
 שְׁנָבֵא אֲלֵיךָ. אֲבָל מִה
 נִאֲמַר וְיָהּ נִדְבָר כִּי קָדֵם
 נִתְחַלְּפוּ וְנִתְפַּסְּמוּ בְּנוֹן כֵּף
 קֵף וְיִן מִצִּוְתֵי הַחֲקָאִים,
 וְנִשְׁמִיטֵי כִּיבְרֵת הַחֲמִיר,
 עַד אֲשֶׁר תֵּשׁ בְּחַנּוּ וְיִטְוֶה
 דְּרִיבֵנוּ מֵאֵה, וְקִשְׁהָ לְנוּ
 בְּעֵצְמָנוּ לְשׁוּב אֲלֵיךָ
 בְּאֵמֶת. וְאִין לִי שׁוֹב תְּקוּהָ
 כִּי אִם עַל רַחֲמֵיךָ הַרְבִּים,
 שֶׁאֵתָה בְּעֵצְמָךְ תִּשְׁבִּינֵנוּ
 וְתִחְוִינֵנוּ בְּתִשְׁבּוּהָ שְׁלֵמָה
 לְקִיבּוֹת וְיִשְׁלֵחַ יְיָ וְיִרְאֶה
 לְקִיבּוֹת אֲקוּמוֹתֵינוּ וְאֲחֻזָּתֵנוּ
 וְתִפְלוּתֵנוּ וְתִחְוִינֵנוּ, מִה
 שְׁאֵנוּ מִתְאַדְרִים וּמִצְרִים
 וּמְחַבִּים וְזוֹעֵקִים בְּכֵף עַת
 אֲלֵיךָ שֶׁתִּשְׁבִּינֵנוּ אֲלֵיךָ
 בְּאֵמֶת, כִּי אֵלֵינוּ עֲשִׂינוּ כֵּף
 מִה שְׁמוֹתֵיךָ עֲלֵינוּ, כִּי אֵתָה
 נִתְעוּרְנוּ וְנִשְׁבִּינֵנוּ תְּשׁוּבָה
 שְׁלֵמָה, תִּשְׁוֹב הַשְׁשִׁיבָה,
 עַל כֵּף תְּשׁוּבָתֵנוּ וְזוֹנוֹתֵנוּ
 וְנִשְׁבִּינֵנוּ. וְאִין לִי שׁוֹב
 סְמִיבָה וְחֲקוּהָ כִּי אִם עַל
 רַחֲמֵיךָ הַרְבִּים וְחֲסִדֵיךָ
 הַקְּדוּשִׁים שֶׁאֵתָה בְּעֵצְמָךְ
 תִּעֲשֶׂם בְּתוֹקֵנוּ. בְּזִכְרוֹת
 צְדִיקֵי אֵמֶת 'קְדוּשֵׁי אֲשֶׁר
 בְּאֵרֵץ תְּקוּהָ וְאֲדִירֵיךָ
 חַפְצֵנוּ בָּם', בְּזִכְרוֹתֵם בְּיָהּ
 הַיְשִׁיבֵנוּ אֲלֵיךָ וְאֲשׁוּבָה כִּי
 אֵתָה אֲלֵיךָ וְכוּ'. וְתִשְׁבִּי
 נַפְשֵׁי וְיִרְחֵוּ וְנִשְׁמִיטֵי אֵל
 מִקּוֹם אֲשֶׁר הָיָה שָׁם הַחֲלָה
 בְּתַחֲלָה, אֵל תִּתְנַחֵם וְיִאֵל
 הַתְּחַלֵּה, לְאֲחֵר דְּאֲנַחֲמִיטֵי
 מִתְּפִיךָ, שְׁהוּא חֲקוּשָׁה עֲלֵיךָ
 דְקִיבּוֹת, אֲשֶׁר מִשָּׁם
 נִתְחַבְּנוּ כְּמוֹ שֶׁתְּחַבְּנוּ 'כֵּף
 בְּחִמְקָה עֲשִׂיתָ' (יְקִיבֵת חֵם).

בְּוֹלֵם בְּחִמְקָה עֲשִׂיתָ. פסוק זה נאמר בזמור המתאר בהרבה את פרטי נפלאות הבריאה, חלשה"כ בתהלים (קד, כג-כד): **יֵלֵא לְפָדֵם לְפָעֵלוֹ, וְלַעֲדוֹתָיו עֲדֵי עֲרָבָה; מִה רַבּוֹ מַעֲשֵׂיךָ ה', פֶּלֶם תִּתְקַמֶּה עֲשִׂיתָ, מִלְּאֵה הָאָרֶץ קִינּוֹךְ;** וביאר ברוממות אל להאליך (סס): **כֹּלֵם חֲמִמָה עֲשִׂיתָ.** כמאמר ראשון שנקרא 'חכמה', כמאמר תרגום ירושלמי 'בראשית ברא' - 'במוכמת ברא'. אלא שיש יוס היתה מתמלאת הארץ ממה שכבר היה קיימך בבה, בנה שגברא

בראשון כנודע, כלומר מה שאין כן האדם, שלא נעשה מאליו עד שנצרת עפרו וגפלתו צמים ונפפתו בו נשמה. והנה רבינו דורש מפסוק זה שהחכמה היא שורש כל הדברים, וכן איתא בזהר (ויקרא, י"ג): **תִּלְאֵנָה כְּסִפְרָה דְּחִנּוּךְ, שְׂעֵמָה לְדַחֲוִיָּהּ לִיָּה חֲכִמְתָּה דְרִזִּין יִעֲלֵאִין, וְחִמְתָּ אֵילָנָה דְגִימְתָּה דְעֵדָה, אֲחִיזְוִיָּה לִיָּה חֲכִמְתָּה בְרִזָּה יִעֲלָה, וְחִמְתָּ דְלוּהֵו עֲלֵמִין הוּוּ מִתְקַשְׂרָן דִּחַ בְּדָל. שְׂאֵיל לֹון עַל מַה קִּימִין, אֲמִירו לִיָּה, עַל ' קִימִי כֹוֵהוּ, וּמִינִיָּה אֲחִזְוִיָּה וְאֲשִׁתְּכֵלְלוּ, דְחִמֵּי 'כֹּוֵלֵם חֲכִמְתָּה עֲשִׂיתָ.** ועי"ש עוד להרחפת העין. וראינו להביא את דברי הראש"ד בפירושו לספר יצירה (ה, ה), ו"ל: החכמה העליונה היא ראשית כל הנמצאים, ואחרית הכל, והיא בכל, ועלמנת מכל, ואי אפשר שִׁיִּתְחַלֵּץ בלעדיה דבר מן הצדדים, כן הו"ד היא ראשית כל האותיות, ואחריתן, ועלמנת בזה, ואי אפשר להימלא בלעדיה אות מאותיות הקודש. ועוד מובא בדבריו (ס, ה): היותו יתברך ראשית וסביבה לכל הנמצאים, כדרך שהטורה סיבה לכל הנמצאים, כן החכמה ראשית לכל הנמצאים, שנאמר 'מה רבו מעשיך ה', כולם בחכמה עשית, מלאה הארץ קיימך'. וישערי ההקדמות (פו ע"א, דפוס זוקערמאן) ביאר הפסוק 'כולם בחכמה עשית', שהכוונה לחכמה שלמעלה מכל העולמות, ו"ל: דע, כי כאשר האין סוף רוצה להתפשט אורו בתוך העשר ספירות דלילות, נריך שבתחילה יתלבש עצמותו תוך החכמה, ואחרי היותו מתלבש ומתעלם בתוכו - אז מתפשט בתוך עולם האלילות וכו'. ואם לא היה בתחילה מתלבש תוך חכמה הנוכרת, לא היה יכולת צדום סוד 'כולם בחכמה עשית' וכו'. האמנם נריך שמדע, כי חכמה זו אינה החכמה שבשעשר ספירות דלילות, כי זה לא יתכן שיתלבש האין סוף בתחילה בתוכה ואח"כ בזהר. אבל ביאורו הוא צמה שהודעתך צדור 'כי גבוה מעל גבוה שומר', כי כמה עולמות יש למעלה מן עולם האלילות, וצחותה החכמה אשר בעולם שעל האלילות - שם נתלבש, ועל ידה נתפשט אח"כ בעולם האלילות.

מילואי חכמה

חֲכִמְתָּה הִיא שׁוֹרֵשׁ כֹּף הַדְּבָרִים. וביאר מים חיים (פ' בראשית, ה, ה) הרמז נבאר ענין זה, ו"ל: ידוע מזה"ק ומכתי' האר"ל, אשר כל בריאת העולמות עליונים ותחתונים הכל נבראו בבת צחינת מידת החכמה, כבוד הכבוד (משל ג) 'ה' בחכמה יסד ארץ', ואומר (תהלים קד) 'מה רבו מעשיך ה' כולם בחכמה עשית'. ופירוש 'כולם בחכמה עשית', כאמור, שכל הבריאה כולה מראש ועד סוף, כולם נכללו בצחינת מידה הו, וכולם שואפים שפעם וחיותם וכל הנערך להם הכל ממידה הו, והיא הימד גדול שהכל תלוי בה, ונקראת כלל הכוללת כל הפרטים שמתחיה, כי היא נקראת צחינת הראש, כמאמר הכבוד (תהלים קיא) 'ראשית חכמה וגו', ולכן כל האיברים נכללו בה וכו'. ידוע אשר מאמר 'בראשית' הוא הרמוז לצחינת מידת החכמה, כמ"ש שו"ת"ק (בראשית ג), וכן מתורגם בתרגום ירושלמי על 'בראשית' - בחכמתא, ואות א' שבתוכה רומז על צחינת הכתר הנכלל בה, כמ"ש בזה"ק חכמה מקומות, וממילא מוצאנו מזה, אשר כל מעשי בראשית מתקן ועד גדול מה למעלה מה למטה מה שיהיה והוה ועתיד להיות, הכל נכללו במאמר 'בראשית', הכולל כל תשע מאמרות שאחריו, והם אינם רק פרט היוצא מהכלל.

חֲכִמְתָּה הִיא שׁוֹרֵשׁ כֹּף הַדְּבָרִים. ומובא בליקו"ה (ח"מ מתנה ג, ג): עיקר הדעת הוא לדעת את ה', כמ"ש 'אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלהים וכו', וכל אחד מישראל הוא חלק חלק ממעלה, ונשמתו מושרשת בהדעת הקדושה הזו, שהוא שורש כל הנשמות כולם, כי חכמה הוא שורש הכל, כמ"ש 'כולם בחכמה עשית', ועל כן כל אחד מישראל, כפי אחיזתו בהדעת הקדושה וכפי מעשיו הטובים, כן נחגלה על ידו ידעם חלוקתו.

בְּוֹלֵם בְּחִמְקָה עֲשִׂיתָ. וביאר בליקו"מ (מע, ז), שחילת הבריאה היתה ע"י החכמה, ו"ל: מוצאנו צעך חיים בתחילתו, שכשהש"ת רצה לברוא את העולם היה אור הקצ"ה אין סוף, ולא היה מקום לבריאת העולמות, והוצרך כציכול לנמצא אור האין סוף לנדין, ונעשה חלל הפנוי, וצחך החלל הפנוי הוא ברא כל העולמות. וכל העולמות נבראו ע"י חכמה, כמ"ש 'כולם בחכמה עשית', ועיקר חכמת בריאת העולמות היה צביל המלכות, היינו כדי לגלות מלכותו, שזה אי אפשר כי אם ע"י העולמות, כי אין מלך בלא עם. וצביל זה היה הצמנוס של החלל הפנוי, כדי שיהיה מקום לבריאת העולמות, כדי שיתגלה מלכותו יתברך. כ"ו מוצאנו בזהר ובכתבים. **לְשִׁבּוֹרְךָ אֵת שְׁבִלֵי מִשְׁבְּלֵי חַיִּיזוּתֵינוּ.** ומובא בקיבור ליקו"מ (ה), ג): נריך כל אדם לשמור מאוד את שכלו ומחשבתו, שלא יכניס במחשבתו שום מחשבה חלושה, ושום חכמה חלושה או מחשבה זרה, ומכל שכן הרהורים רעים. כי כל הפגמים וכל החטאים והעוונות ח"ו, כולם אינם באים כי אם ע"י פגם המחשבה, שאינו נוהר לשמרה כראוי שלא תלא חוץ מגבול הקדושה. וכשנוהר ושומר היטב המחשבה, שהיא החכמה שצמות, זהו עיקר תיקונו ותשומתו על העוונות, שמתגבר לגרש כל המחשבות החלושיות מדעתו ושכלו. כי השכל הוא הנשמה, וכשמקדש שכלו, היינו נשמתו, עי"ז מגביה ומשיב הכל לשכלו, זהו עיקר התשובה.

ליקוטי הנחץ

חֲכִמְתָּה הִיא שׁוֹרֵשׁ כֹּף הַדְּבָרִים. וביאר בזה באור מישור (לה): ע"י אור החכמה, מתבטלת אחיות הקליפות והאדם בל תיקונו. והוא על דרך שכתב רבינו בתורה ד' (וגם שם ביאר בזה ענין זרקא), ששורש כל הדברים הוא באין סוף, ושם כל הדברים דבוקים לגמרי במאציל, בלי שום פירוד, ואין בהם שום דבר של ישות ומציאות עצמית, ולכן אין שם אחיות הקליפות. כי כל אחיות הקליפות הוא רק לאחר ששמשל הדבר למטה, ודומה ששפרד מהש"ת, עד ששעשה ישות ומציאות לעצמו, אז יש כח לסט"א לשלוט בו ולהכשילו בעוונות. וככל שהאדם מתחזק עצמו יותר ישות ומציאות לעצמו, ואינו תלוי לגמרי בהש"ת, כך יש מקום לקליפות לאחוז בו ולהכשילו. אבל בזמן שמאיר לנפש האדם אור האין סוף מן השורש, אזי תיקף הנפש נצבדת בהש"ת, ואין האדם מרגיש שום ישות ומציאות לעצמו, רק בטל לגמרי להש"ת, ומה וזכה לשבז בתשובה שלימה, ולהיטער מטיטוף העוונות. כי שם צדור אין אחיזה וקיום לשום רשע של חטא, וכיון שנפשו נכללת שם היא נטרת לגמרי מן החטא. זה צחינת 'זרקא' לאחר דליתנותיות מתמך, שבשעה שאדם נכלל בשורש, הוא מתדבק בהש"ת לגמרי, זהו עיקר התשובה. ועיין בליקו"ה שחותך ד' סעיף י"ד שדבר זה אינו ציד האדם כלל, כי אם ע"י צחינת למעלה מהמקום, שהוא האדם ומעלהו למקומו, לצחינת מקומו של עולם, ששם נתקן הכל, עי"ש. ובאן מוצאנו רבינו, שהוא ע"י ששוסק בהעלאת היליטות שנפלו לצין הקליפות, עי"ז הקצ"ה מסייע לו להעלותם לשורש, לאחר דליתנותיו מתמך, ויחד עימם וזכה ג"כ האדם לעלות לשורש. **בְּוֹלֵם בְּחִמְקָה עֲשִׂיתָ.** ומובא בשו"ת"ק (ח"ב, רטו): שאל רבי נפתלי את רבינו על דבר הכבוד 'הב חכמתא לחימין', אם הקצ"ה נתן חכמה רק לחכמים, מה יעשו אלו שאינם חכמים? ענה לו רבינו, כתיב 'כולם בחכמה עשית', אם כן לכולם יש צחינת חכמה, שעליה מוסף הקצ"ה צרחתו עוד ועוד חכמה. **צְרִיךְ כֹּף אֶחָד לְשִׁבּוֹר אֵת שְׁבִילֵינוּ.** וביאר בספר מים עמוקים (לה, ה): כפי החלק חלק ממעלה של כל אחד, שהיא צחינת חכמה (כדלהן בדברי רבינו), כן תלויה צו חלק מהבריאה והעולמות, וכפי שהוא שומר שכלו, כן מעלה ומחזור את חלק הבריאה התלויה בו לשורשה בחכמה, לכן נריך כל אחד לשמור וכו'. ואפשר לנאר גם בצופן אחר, דכשם שבכלליות הבריאה תכלית הכל הוא להיכלל בחכמה העליונה, שהיא שורש כל הבריאה, כן האדם, שהוא עולם קטן, עיקר שלימותו כאשר כל פרטי ענייניו והנהגותיו יוכלו בחכמה שלו, שהיא שורש כל פרטי העולם קטן, כלומר שיהיה כל המהגותו ע"פ השכל, לכן נריך כל אחד לשמור את שכלו. ומלשון רבינו בהמשך המאמר יש קצת רמז לזה, שכתב: 'זהו כשנשא שלמה וכו', היינו שגם למעלה מהשתלשלות הגזרות וכו' נעשה סוכספיתא וכו', שהם חכמות חלושיות' עכ"ל. והנה הלשון 'גם למעלה' אינו מובן, ועל פי ה"ל יש לומר שמדבר מהחכמה העליונה שהיא שורש הבריאה, ואומר 'לכן נריך כל אחד לשמור את שכלו', וביארנו דהאדם הוא עולם קטן, ומה שיש בכלליות הבריאה יש גם באדם. ולפי זה מדבר שם רבינו מהחכמה קדושה שבעולם הקטן, שיש בו לעומת זה חכמות חלושיות. זה שאומר כאן, 'גם למעלה' יש לעומת זה 'סוכספיתא דהבא', היינו סקיס וקליפות, נגד החכמה העליונה קדושה, וכמו שמתנהג האדם למטה כן מעורר למעלה כידוע. לפי זה יוצא, כי כפי מה שהאדם שומר ומחדש שכלו, עד של פרטי ענייניו והנהגותיו נכללים ומנהגים ע"פ השכל הקדוש, כמו כן מעורר בכלליות השפעת החכמה העליונה, עד שכל הדברים שבבריאה ששורשו נכללים בה, בצחינת תשובה, וזקא.

עצה ותושיה

צריך כף אחד לשמור את חכמתו ושכלו משבליות חיוניות וכו', היינו חכמות בטלות שהם שאר החכמות, כי עיקר החכמה לקנות שלימות אינה רק חכמת אלוקות (קיצור יקו"פ ח"ה, א).